

BIBLIOLOGIA E UN TERITORIU ÎN CARE SE ÎNTÂLNESC TOATE VALENȚELE CULTURALE

Interviu cu Ion Stoica, dr., prof. univ., profesor consultant la facultatea de litere a universității din București; conducător științific la școala doctorală de la facultatea de litere a universității, București.

Ion STOICA, dr., prof. univ.
Rodica AVASILOAIE,
directorul Bibliotecii Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Rodica Avasiloaie: Sunt onorată de faptul că ați acceptat acest interviu. Vă mulțumesc. Domnule profesor, felicitări pentru lansarea la Chișinău a cărții *Facultatea de fluturi*. De asemenea, primiți aprecierile noastre pentru susținerea conferinței *Biblioteca și lectura din cadrul Colocviilor de vară*, organizate de Biblioteca Municipală "B. P. Hasdeu". Ați vorbit despre aceste valori seculare cu multă profunzime și erudiție, fapt confirmat și în multiplele publicații ale dumneavoastră.

Ion Stoica: La rândul meu, vă mulțumesc pentru oferta de a iniția acest interviu. Lărgim astfel sfera de comunicare și dăm "colocviilor de vară" organizate de Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu o dimensiune încă mai profitabilă. În spațiul culturii române și, de altfel, pe plan universal, comunicarea între oamenii care reprezintă bibliotecile este o forță cu un potențial imens. Bibliotecile sunt structuri unice ale societății. Ele pot produce mai multă valoare adăugată decât se crede îndeobște și pot contribui în mod fundamental, deși fără prea multă vizibilitate, la instalarea dezvoltării durabile a societății. Iar pentru mine, spațiul biblioteconomic și, în general, spațiul infodocumentar basarabean este un model de receptivitate și de dinamism. Ar fi păcat ca unitatea de limbă și de tradiție culturală să nu fie cât mai larg și mai intens valorificate.

R.A.: Profesor universitar, bibliolog, cercetător, poet, prozator... Dle Ion Stoica, unde vă regăsiți cel mai bine?

I.S.: Încerc să ofer cât mai mult și să leg cât mai bine câmpurile care îmi dau satisfacție. Sunt momente și împrejurări de viață în care universul cultural e atât de plin de chemări pentru fiecare dintre noi, încât ar fi păcat să nu cauți răspunsurile cele mai potrivite. Bibliologia e un teritoriu în care se întâlnesc toate valențele culturale, cercetarea este singura modalitate care dă cunoașterii, dint-un domeniu sau altul, profunzime și confirmări, iar sfera didactică universitară pune în relații generative cele mai fertile competențe și responsabilități. Dacă ai șansa de a te bucura de lumina fiecăruia dintre cele trei câmpuri ar fi păcat să nu te manifesti atâta cât îți stă în putință. Cât despre poezie și despre creația literară, în general, ele sunt sfere mirifice în care te întâlnești cu tine și cu lumea, într-un fel pe care nu știi niciodată să-l exprimi întregitor. Oricât de departe rămâne cerul stelei celei mai luminoase, fie doar și un mănunchi de raze te încălzește și te încurajează.

R.A.: Dle profesor, ați avut o carieră de excepție la Biblioteca Centrală Universitară Carol I din București. Cum să pregătim prezentul bibliotecilor universitare să devină la rândul său, cândva, un trecut elogiabil, dar și un prezent cu răspunsuri relevante pentru utilizatori?

I.S.: Așa cum spuneam, bibliotecile sunt structuri unice ale societății. Ele vin din timp și vor traversa timpul, indiferent de formele în care va fi turnată memoria omenirii și indiferent de modul în care se va obține valoarea adăugată în spațiile intermediarii cunoașterii. Bibliotecile sunt legate fundamental de principiul universal al informației și al cogniției. Legătura lor cu învățământul este indispensabilă. Ele sunt, cum spunea Ranganathan, organisme în dezvoltare. Pentru mine, Biblioteca Centrală Universitară Carol I din București a fost legăn și lume, locul care a dat sens maturității mele intelectuale. Împrejurările care au făcut ca legătura mea cu BCU București să devină creatoare și împlinitoare au fost prilejuite, în mod paradoxal, de tragedia incendierii acestui așezământ în timpul Revoluției din 1989. Distrugerea, aproape integrală, a bibliotecii m-a făcut să trăiesc dramatic obligația de a păstra caracteristicile unei instituții de faimă a culturii române și, în același timp, imperativul de a face din noua bibliotecă un lăcaș modern, o placă turnantă pe traseele informației universitare, un centru de afirmare a valorilor mondiale ale cunoașterii și o școală vie pentru cei chemați să vehiculeze informația de pe poziții analitice și critice. A fost mai mult decât greu. Acum BCU București este din nou o instituție de faimă a culturii române.

O bibliotecă universitară contemporană nu are valoare decât în măsura în care devine parte activă, poate cea mai activă, în efortul fără sfârșit de a spori calitatea formării universitare. Managementul unui astfel de

obiectiv include cele mai înalte competențe de organizare, de informatizare, de relaționare, de raționalizare și de umanizare a întregului. Fiecare dintre aceste cerințe trebuie să-i facă pe cei care apelează la serviciile unei biblioteci din acest perimetru să afirme cu convingere, așa cum afirma Emil Cioran, amintindu-și de tinerețea lui studioasă: „Sunt creatura Fundației Carol I.”

R.A.: Să continuăm gândul dumnevoastră despre management și să abordăm, în mod comprehensiv, idei legate de planificarea strategică a bibliotecilor. Filtrând prin gândirea academică, dar și prin practica activă pentru a direcționa VIITORUL bibliotecilor universitare, ce obiective prioritare ați stabili pentru următorii patru ani?

I.S.: Gândirea strategică a venit mai târziu spre perimetrul infodocumentar. Și încă nu s-a instalat ca model de acțiune. Strategiile nu sunt decât proiecții artificiale dacă nu sunt bazate pe sistemism. La nivelul managementului societății, sistemismul trebuie să transfere în strategii definirea clară a obiectivelor, cunoașterea profundă a tuturor componentelor și a rolului lor specific, distribuția rațională și consecventă a resurselor. Deocamdată, la acest nivel, societatea este deficitară, are alte priorități, acceptă dezordinea și risipa, cultivă mediocritatea. Iar la nivelul componentei infodocumentare, sistemismul trebuie să se bazeze pe un profesionalism superior, pe capacități dinamice de cooperare și pe inteligență creatoare. Până acum, în fiecare dintre aceste trei zone fundamentale, evoluțiile sunt lente și inconsecvente. O planificare strategică reală înseamnă mult mai mult decât s-a realizat până acum, presupune o voință integratoare care să treacă de stadiul declarativ. Bibliotecile universitare traversează această epocă zbuciumată a începutului de mileniu marcate atât de consecințele pozitive ale participării lor, obligatorii, la procesele educaționale și de cercetare, cât și de urmările debusolante ale mișcării contemporane a informației. Prima determinare le impune implicare directă, ritm și ținută științifică. Managementul universitar va fi, mai mult decât până acum, constrâns de rațiunea superiară a pregătirii temeinice și competiționale a noilor generații să pună un accent din ce în ce mai apăsător pe locul informației în toate compartimentele formative și, în consecință, să acorde importanța necesară acestor structuri, cu deosebire prin creșterea resurselor alocate și prin ridicarea nivelului de exigență față de gradul și stilul lor de participare. A doua determinare ține de factori mai complicați. Bibliotecile universitare, nu știu și nu pot, deocamdată, să se extragă de sub presiunea elementelor cantitative care împovărează procesarea informației, nu beneficiază de repere critice de autoritate care să faciliteze selecția informației și nu dispun de resursele financiare necesare pentru a procura informația cea mai valoroasă și tehnologiile cele mai performante. Numai un management inspirat, competențe profesionale remarcabile și reglementări care să faciliteze conexiunea generalizată și unitatea de acțiune ar putea deschide porțile către răspunsurile așteptate. Nu cred că aceste mari obiective pot fi atinse în patru ani, dar cred că ele pot fi considerate ca esențiale pentru a caracteriza trăsăturile viitorului.

R.A.: În baza analizei SWOT (puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări), numiți, vă rog, câteva din punctele tari și slabe ale bibliotecilor din România.

I.S.: Analiza SWOT e mereu necesară, e un instrument managerial indispensabil. La nivel de sistem, bunele și relele sunt cele la care m-am referit mai sus. Ele sunt diferite de la țară la țară și de la unitate la unitate. Ar trebui ca secțiunile universitare ale asociațiilor profesionale să-și propună și să realizeze seturi prioritare de analize și de proiecte, depărtându-se de lista totală de insatisfacții cu care operează de totdeauna, risipindu-și forțele.

R.A.: Cum apreciați parteneriatul dintre bibliotecile din România și Republica Moldova? Care ar fi pașii pragmatici spre realizarea unor proiecte comune?

I.S.: S-au făcut pași mulți pentru mai buna cunoaștere reciprocă, dar există un fond comun uriaș de aspirații și de posibilități pe care putem să le fructificăm mai bine. Am putea lansa o listă de teme de cercetare, fundamentale și aplicative, care să mobilizeze potențialul științific din amândouă perimetrele; am putea elabora împreună instrumente de informare care să circule și de o parte și de alta a Prutului; am putea organiza unele forme comune de perfecționare a specialiștilor din biblioteci; am putea întâlni sistematic nucleele de conducere ale asociațiilor profesionale. Cel mai important lucru în viitorul foarte apropiat ar putea fi colaborarea pentru încheierea procesului de informatizare, inclusiv a resurselor documentare din trecut, din toate bibliotecile, în vederea interconexiunii generalizate a acestora. Dar câte alte proiecte nu ar putea fi luate în considerare?

R.A.: Domnule profesor, ați avut un rol foarte important în reînființarea învățământului biblioteconomic românesc. La capitolul perfecționarea curriculumului, ce idei noi ne sugerați?

I.S.: Formarea specialiștilor pentru structurile infodocumentare este o sarcină fundamentală. Improvizația a avut prea multe consecințe negative. Și la fel de negativă a fost tolerarea mediocrității. Trecutul de excepție al bibliotecilor, atâta cât a fost, este legat de multe nume de excepție. Astăzi, profesionalismul infodocumentar nu mai poate fi realizat doar prin atingerea unor trepte înalte de cultură generală. Niciun domeniu nu progresaază fără o formație dedicată, fără cunoașterea profundă a câmpului specific. În țările cu mari performanțe în dezvoltarea structurilor infodocumentare s-au înființat, mai ales după ultimul mare război, școli superioare comparabile, prin suportul teoretic și prin mijloacele de funcționare, cu cele mai bune forme de pregătire din alte domenii. În România, după Revoluția din 1989, învățământul infodocumentar s-a reconstruit pe baze moderne, preluându-se elemente valabile din tradiția națională antebelică precum și experiența contemporană a formelor existente în unele țări occidentale și în Statele Unite ale Americii. Cred că acum, după peste douăzeci de ani de experiență, se pot opera, progresiv, intervenții de aprofundare, de regrupare, de reponderare, de evaluare mai severă, mai diversificată, mai sistematică. Cred că zona care necesită cea mai susținută exigență este legată de training, ca program, durată și forme de evaluare. De asemenea, importantă mi se pare acum organizarea unei relații active cu absolvenții, în primii cinci ani după terminarea studiilor, pentru a prelua și a traduce în curriculum elementele rezultate din confruntarea cu realitatea profesională și cu nevoile mediului infodocumentar. Oricum, rafinarea continuă a învățământului infodocumentar universitar rămâne o temă de reflecție permanentă, pentru a păstra echilibrul necesar între continuitate și schimbare.

R.A.: Dle Ion Stoica, ați scris că bibliotecile sunt structuri tehnologice. Sub presiunea tehnologiilor informaționale nu credeți că avem o indolență în domeniu?

I.S.: Și cartea- documentul, în general- și bibliotecile sunt realități tehnologice. Gradul lor de tehnologizare este diferit de la o epocă la alta, de la un tip la altul, de la o structură la alta. Important este că aceste categorii de artefacte și de structuri sunt legate de cele mai înalte descoperiri și implicări tehnologice. Natura lor nu respinge abordarea tehnologică ci, dimpotrivă, este favorizată de gradul de adecvare și de calitatea superioară a tehnologiilor. "Indolența în domeniu", cum spuneți, poate fi consecința înțelegerii nepotrivite a locului informației în societate și/sau a lipsei de mijloace.

R.A.: Bibliotecile sunt viața timpului nostru. Ele supraviețuiesc doar în cazul când se conformează schimbărilor și nivelului pe care îl impune UTILIZATORUL. Sunteți de acord cu această afirmație?

I.S.: Afirmația este prea tranșantă. Putem spune, însă, cu îndreptățire, că ele fac parte din complexul major de determinare care condiționează nivelul de dezvoltare al societății. Nu întâmplător, relația dintre calitatea sistemului de biblioteci și standardul general al unei țări este direct proporțională.

R.A.: Dle profesor, vă mulțumesc pentru acest interviu. Sunteți așteptat la Chișinău.

I.S.: Eu vă mulțumesc pentru întrebări și mulțumesc tuturor celor care m-au făcut să trăiesc împlinitor momentele vizitei mele la Chișinău.